

Felmérés a gazdálkodók növényvédőszer-használati szokásairól

A Levegő Munkacsoport 2006-ban két településen képzést tartott a növényvédő szerek használatával kapcsolatban. Ezzel összefüggésben felmértük a szerhasználati szokásokat is. A felmérés eredményei alapján elmondható, hogy a gazdálkodók nagyobb része nyitott a környezetkímélő növényvédelem lehetőségei iránt, azonban a legszakosítottabb növényvédelmet folytatóknak nagyon alacsony a képzések iránti fogékonysága.

A Levegő Munkacsoport a Nimfea Természetvédelmi Egyesület és a Zöld Kör civil szervezetek segítségével 2006 áprilisában és októberében – néhány tucat gazdálkodó bevonásával – felmérést készített Hajdúböszörmény és Túrkeve térségének növényvédőszer-használati szokásairól. A két felmérési időpont között mindkét településen előadást tartottunk a gazdálkodóknak a növényvédő szerek egészségügyi és környezetvédelmi kockázatairól, melyről a helyi sajtó is hírt adott.

A felmérés során rákérdeztünk, hogy a felhasznált növényvédő szereket milyen szempontok szerint választják ki. A nem kívánatos környezeti és egészségi károkat leggyakrabban a technológiai fegyelem megsértése okozza, így megkérdeztük azt is, hogy a termék címkéjén lévő utasításokat milyen mértékben szokták betartani.

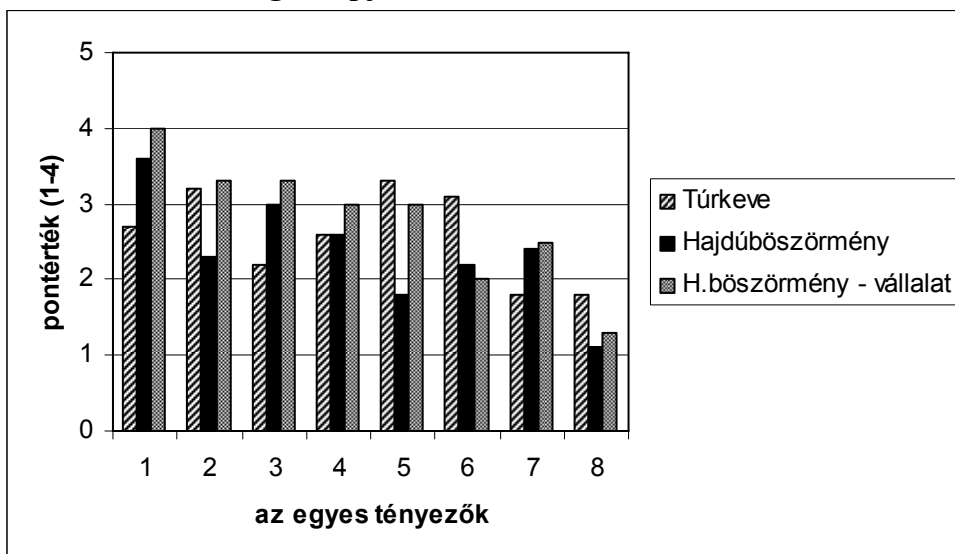
Megkérdeztük a termelőket arról is, hogy szerintük milyen lehetőségek vannak a növényvédő szerek használatának csökkentésére, és ők ezt mennyire tartják fontosnak.

A két településen adott válaszok között jelentős eltérések voltak: míg Túrkeven a megkérdezettek többségének már eleve elfogadható környezettudatossága tovább növekedett a két felmérés között, addig Hajdúböszörményen a megkérdezettek túlnyomórészt „katasztrofális” hozzáállása nem javult.

Túrkeve térségében megkérdezettek lényegesen nagyobb fogékonyságot mutattak a képzések iránt, a felmérés eredményei szerint a növényvédelemhez való hozzáállásuk több ponton is kedvező irányba módosult. Nőtt az ökológiai növényvédelmet alkalmazók aránya, többen hallottak a növényvédő szerek káros hosszú távú hatásairól, és ezzel párhuzamosan csökkent a vegyszerekbe vetett feltétlen bizalom.

Hajdúböszörményen a növényvédő szerek vásárlása során az ár és a megszokás az elsődleges szempont. Túrkeven viszont a környezetvédelmi tulajdonságok mellett a növényvédelmi szakemberek tanácsát veszik leginkább figyelembe (lásd 1. ábra).

1. ábra: A szervélesztásban szerepet játszó tényezők az egyes térségekben a két felmérés átlaga alapján

Jelmagyarázat (1. ábra):

- 1: ár
- 2: méh- és vízveszélyesség
- 3: megszokás
- 4: élelmezés- és munkaegészségügyi várakozási idő
- 5: növényvédelmi szakmérnök véleménye
- 6: egyéb környezetvédelmi tulajdonságok
- 7: ismerős ajánlása
- 8: gyártó

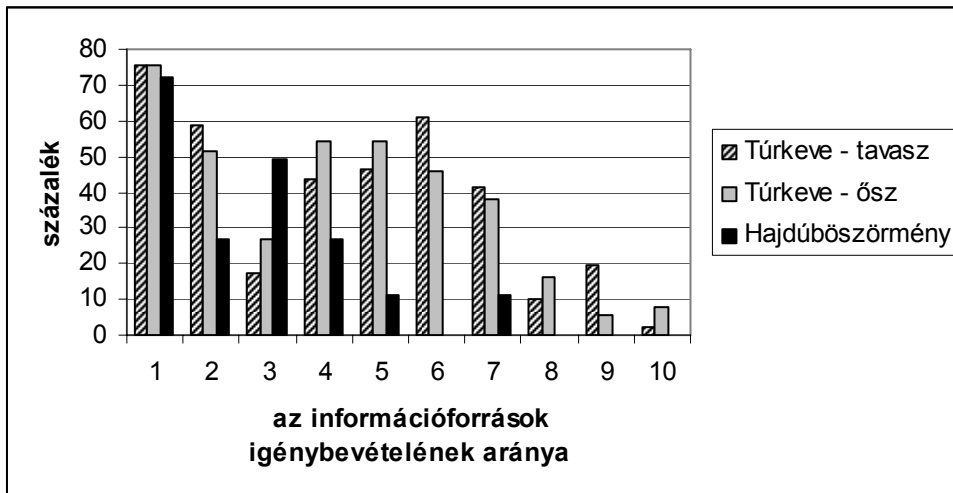
Túrkevéen a megkérdezettek túlnyomó többsége minden alkalommal elolvassa a használt készítmények csomagolásán található leírásokat (melyeket nagyrészt be is tart). Hajdúböszörményen csak a megkérdezettek kisebb hányada (körülbelül 40 százalékuk) teszi ezt meg és az előírások betartásának mértéke is sokkal alacsonyabb. Ezzel összefüggésben Túrkevéen – saját bevallásuk szerint – a megkérdezettek mintegy 5-10 százaléka, Hajdúböszörményen viszont mintegy 2/3-a (!) használt már olyan készítményt, melyet nem lett volna jogosultsága.

Érdekes módon Hajdúböszörményen a megkérdezettek mindegyike hallott a növényvédő szerek hosszú távú egészségkárosító hatásáról, míg Túrkevéen az ebből a szempontból tájékozottak aránya mintegy 70 százalék volt.

A felmérés során nem igazolódott be azon aggályunk, hogy a gazdálkodók másként kezelnék az eladásra és a saját fogyasztásra szánt termékeket.

A felmért településeken jelentősen eltér a növényvédelemmel, illetve ennek kockázataival kapcsolatos információk forrása (lásd a 2. ábrát). Míg Túrkevéen igen jelentős a növényvédelemmel kapcsolatos előadásokon való részvételi arány és a gazdálkodók jelentős arányban használják a szakkönyveket, vagy kérdezik meg a témáról a növényvédelmi szakmérnököket, illetve a szakirányú végzettséggel rendelkező növényvédő szer kereskedőket, addig Hajdúböszörményen lényegesen magasabb a (nem szakképzett) ismerőseiktől tanácsot kapok aránya.

2. ábra: Honnan szerzik a gazdálkodók a növényvédelemről és annak kockázatairól az információkat (százalék)

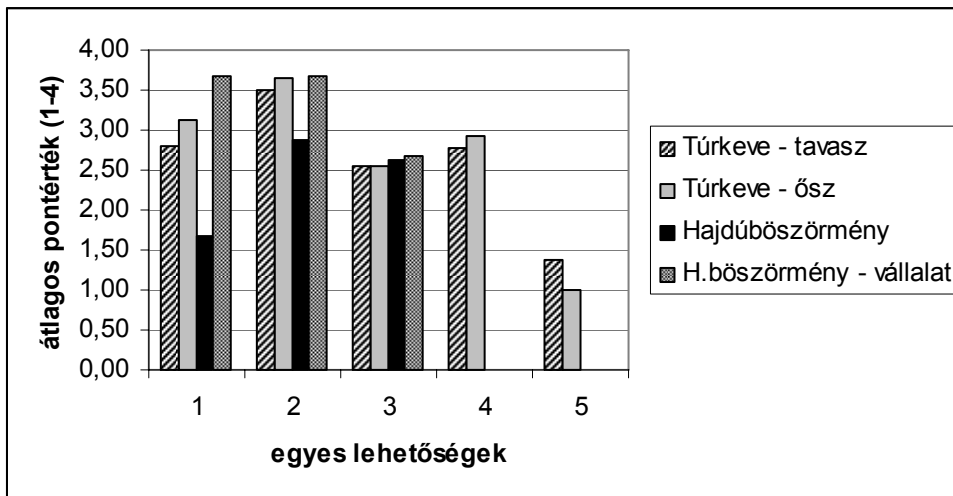

Jelmagyarázat (2. ábra):

- 1: a növényvédő szer csomagolása
- 2: független szaktanácsadó
- 3: ismerős
- 4: tanulmányok (tudományos cikkek)
- 5: szakkönyvek
- 6: növényvédelmi képzés
- 7: növényvédő szer kereskedő
- 8: sajtó (TV, újság)
- 9: reklám
- 10: civil szervezet

A két település gazdálkodói, illetve a növényvédelemmel foglalkozó cégek véleménye között jelentős eltérés mutatkozik a növényvédőszer-szennyezések mértékének csökkentési lehetőségeiről (lásd a 3. ábrát). Egyöntetű az a vélemény, hogy a kisebb környezetterhelés elérését a környezetkímélő növényvédelmi módszerek támogatásával lehetne elérni. A képzés eredményességébe vetett bizalom a növényvédelmi ismeretek növekedésével párhuzamosan emelkedett. A felajánlott lehetőségek közül csak a génmanipuláció nem kapott szinte semmilyen támogatást a megkérdezettektől.

3. ábra: A megkérdezettek szerint mi lenne a megoldás a növényvédő szer szennyezések mérséklésére (1: nem tartanám eredményesnek, 2: kismértékben, 3: nagyobb mértékben eredményesnek tartanám, 4: ez a legfontosabb tényező).

Jelmagyarázat (3. ábra):

- 1: képzések
- 2: a környezetkímélő gazdálkodást folytatók támogatása
- 3: jobb hatóanyagok kifejlesztése
- 4: ellenállóbb fajták termesztése*
- 5: génmanipuláció *

* A Hajdúböszörményben feldolgozott adatok nem egyértelműek

A felmérés eredményei alapján úgy tűnik, hogy a szakmai, illetve magasabb iskolai végzettséggel rendelkező felhasználók fontosabbnak tartják a környezeti és egészségvédelmi szempontokat és látják a „képzések értelmét”.

Túrkevéen lényegesen nagyobb a vegyszermentes gazdálkodást támogatók aránya, a térség lakóinak többsége nyitott a környezetkímélő növényvédelemmel kapcsolatos képzések iránt, Hajdúböszörményen viszont – a válaszok alapján – ebben nem látnak sok fantáziát.

A felmérés és a képzések eredményei alapján, úgy érezzük, hogy a növényvédő szereket felelőtlenül használó gazdák elérése és a kockázatokról való tájékoztatása a nagyfokú érdektelenség miatt nagyon nehézkes, jelentős felvilágosító munkát követel meg. A téma iránt érdeklődőknek pedig meg kell adni a lehetőséget a továbblépésre.

A felmérés teljes anyaga itt érhető el:

http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/novszer-felmeres2006.pdf

A kérdőív itt érhető el:

http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/novszer-kerdoiv2006.pdf

Budapest, 2006. november

Pál János
Levegő Munkacsoport